

Rád pracuji s lidmi, se kterými si nemusíme nic vysvětlovat

S Janem Kučerou jsme se poprvé setkali na konci dubna, kdy byl jedním z hlavních protagonistů kabaretní show Dagmar Peckové s názvem Wanted. Do začátku představení v pražské Lucerně zbývaly už jen minuty, takže tehdy došlo opravdu jen na pozdrav, seznámení a rychlé „na shledanou“. O chvíli později už jsem Jana Kučeru viděl na jevišti a s údivem pozoroval, jak moc si užívá úlohy dirigenta, klavíristy, jednoho z průvodců večerem, a dokonce i zpěváka. Když uvážím,

Foto: archiv Jan Kučera

že týž člověk je i autorem či spoluautorem podstatného množství aranžmá pro orchestr, která v programu zazněla, začínám mít dojem, že slovo „všestrannost“ je pro charakteristiku aktivit Jana Kučery poněkud skromné a nedostatečné. A to jsme ještě nezmínili, že je také skladatelem a šéfdirigentem významného českého symfonického orchestru... Nejlepší tedy asi bude, když nám o svých hudebních zálibách a zaměstnáních poví v následujícím rozhovoru sám...

Ve vašem životopise si lze hned na začátku přečíst, že jste na Pražské konzervatoři vystudoval jak skladatelský, tak dirigentský obor. Oba jste pak zajímavě skloubil na

dá-li se to tak nazvat, bavilo mě zkrátka hrát si po svém písničky odposlechnuté z rádia. Jedna z mých prvních vzpomínek vůbec je, jak hraji dětem ve školce na klavír melodii Holky z naší školky, tehdy to byl aktuální hit, psal se rok 1980 a tímto zdravím Karla Vágnera.

Velmi záhy ovšem přišla cílená klavírní výuka pod vedením paní učitelky Miloslavy Pulánkové na tehdejší LŠU Nýrsko, kam jsem ze své rodné Železné Rudy dojížděl. Czerny, Bach, bez toho to prostě nejde a upřímně řečeno z těchto prazákladů dodnes čerpám. Hned nato skladatelský obor na Pražské konzervatoři ve třídě Bohuslava Řehoře a pak je tu Jiří Toman, který mě po celou dobu konzervatoře udržoval v klavírní kondici téměř hlavního oboru. Jako posluchač skladby jsem měl předmět obligátní dirigování. Mě to vůbec nezajímalo, myslím, že mě tehdy spíš zajímaly nějaké baletky. Takže jsem dostal ze shovívavosti za absence čtyřku a po prázdninách jsem pana profesora Hynka Farkače šokoval svou prosbou studovat dirigování jako hlavní obor. Zároveň jsem objevil jazz a aktivně ho s přáteli hrál. Pak došlo k osudovému setkání s panem dirigentem Vladimírem Válkem, který mi v pravou chvíli dal důvěru, a já absolvoval konzervatoř coby skladatel i dirigent se Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu ve vyprodaném Rudolfinu. Neuvěřitelné. Tuto jeho odvahu se snažím posílat dál, dávat mladým českým skladatelům a dirigentům příležitost, alespoň tak, jak jsem zatím schopen.

Rád bych vás hned úvodem zmínil jako skladatele, který už má zkušenost i s tak výsostným žánrem, jakým je opera: po díle pro děti s názvem Iduštiny květiny z roku 2001 jste nedávno pronikl na jednu ze scén pražského Národního divadla s operou Rudá Marie. Myslím, že okolnosti jejího vzniku rozhodně stojí za připomenutí.

Iduštiny květiny podle Andersenovy pohádky je zatím nerealizovaná dětská opera, možná ji někdy vzkřísím.

Foto: archiv Jan Kučera

Festival Smetanova Litomyšl

svém absolventském koncertu v roce 2002 — se Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu jste tehdy ve světové premiéře provedl své symfonické básně na motivy literárních děl Milana Kundery, Bohumila Hrabala a Jiřího Koláře. Nabízí se tedy otázka, zda se cítíte být spíše dirigentem, skladatelem, nebo prostě hudebníkem, pro kterého už je tato profesní univerzality samozřejmostí.

Ten širší záběr mi vždy vyhovoval. Svě nutkání a fascinaci hudbou jsem podle pečlivých písemných záznamů mojí maminky projevil už ve třech letech a byl jsem veden ke hře na klavír. Odmalička jsem rád improvizoval,

Foto: Roman Černý

Rudou Marii jsem psal původně rovněž pomalu pro sebe do šuplíku s tím, že ji třeba někdy s přáteli v klavírní verzi uvedu. Pak bylo vše jinak a dva roky se hrála na Nové scéně Národního divadla. Oldřich Kaiser i Jiří Lábus byli coby autoři libreta z nápadu i realizace nadšení. Chtěl jsem zachovat poetiku a humor jejich seriálu Tlučoňovi, poslouchám jej od počátků. Nechtěl jsem v žádném případě dělat politickou satiru, spíš se vysmát zakyslým záškodníkům všeobecně, stejně jako tu nadsázku interpretují Tlučoňovi. Operu jsem začal psát někdy v roce 2007 a tehdy společnost žila úplně jinými politickými tématy než dnes. O necelých deset let později se však ukázalo, že to téma je docela aktuální, komunisti a bývalí svazáčci vystrkují své neomalené rohy víc, než by bylo zdravé, a právě v tu dobu jsme operu uvedli. Rudá Marie docela zarezonovala a měla úspěch. Publikum se smálo a o to mi šlo, žánr opery buffa je v soudobé opeře spíš výjimkou.

Při pohledu na seznam vašich skladeb mám dojem, že chcete postupně vyzkoušet téměř všechny stávající formy... Komorní kompozice, symfonická hudba, skladby pro bigband, sbory, opery, ale i hudba scénická. Existuje ještě nějaké hudební hájemství, do kterého jste dosud skladatelsky nepronikli, ale přesto vás láká si ho také vyzkoušet?

Ano. Film. Miluji film a filmovou hudbu. Jsem obdivovatel a snad i částečný znalec především té české. Snažím se ji neustále uvádět koncertně a ohlasy publika jsou vždy perfektní, protože ta hudba evokuje konkrétní příběh, atmosféru či oblíbeného herce. Spoustu filmové hudby už jsem rovněž jako dirigent natočil. Český film měl štěstí na fantastické skladatele. Nad všemi ční Zdeněk Liška, nejen pro ten neuvěřitelný filmografický obsah, ale hlavně pro hudební kvalitu a originalitu. Filmy povýšil na výsostná umělecká díla, všechny Vláčilovy geniální snímky by byly bez

jeho hudby poloviční. Poslechněte si třeba, jak stylizuje loretánské zvonky v Hříšných lidech v dílu Lady Macbeth z Vinohrad — to je ukázkový příklad toho, jak hudba dokáže obraz doslova vcucnout a provést nás v pomalém tempu příběhem. Nebo ty převaluující se smyčce ve spojení s glissandy v elektrické kytaře v Třiceti případech v díle Studna, to máte pocit, že jste pod vodou. On se prostě nebál spojit dohromady nespojitelné, v díle Hříšných lidí Hra jsou jakési balalajky ve spojení s varhánkami a baskytarou, nádherné melodické téma, účinek na vtáhnutí do děje stoprocentní. Pak to

Zleva: Jan Kučera a Arturo Sandoval (sólo na trubku), Festival Smetanova Litomyšl

nadčasové dechovkové téma v Obchodu na korze, soprán ve Spalovači, zvukové orgie v Malé mořské vile, ach, miluji to!

Kromě vaší skladatelské činnosti je velmi zajímavá i ta aranžérská. Zejména pro symfonické orchestry jste upravil řadu skladeb George Gershwin, Jaroslava Ježka, Luboše Fišera či Petra Hapky. Zajímalo by mě, kde je pro vás hranice, kdy je třeba respektovat osobitý styl jiného hudebního skladatele a vycházet mu svou úpravou vstříc, a kdy máte naopak odůvodněný pocit, že můžete ve svém aranžmá dostatečně ukázat svou vlastní autorskou invenci.

Vždycky je to stylizace. Nikdy mi při aranžování nešlo pouze o rekonstrukci nahrávky, k níž se partitura

buď nedochovala, nebo prostě nikdy neexistovala, protože spousta filmové hudby vznikala během studiové práce. Vždy ale respektuji melodii, harmonii lze někde lehce pozměnit či obohatit, přidat protihlasy, nevázat se v instrumentaci na originál, ale především je důležité zachovat charakter a vyznění té které skladby, pokud se tedy nechcete od originálu záměrně vzdát. Zvláště v případě bohémského Petra Hapky se traduje spousta historek, kdy hudbu přinesl do studia na poslední chvíli na útržcích notového papíru a ten se po natočení smyček vyhodil. S Petrem jsem ještě stihl těsně před jeho smrtí konzultovat svůj záměr na vznik symfonické suity s jeho hudbou, sám mi doporučil tituly, které tam zařadit, a troufám si tvrdit, že ho můj nápad potěšil. Mimořádně se mi tehdy svěřil, že vždycky toužil být dirigentem.

Symfonické aranžování je zcela

specifický obor a lze se při něm naučit velmi mnoho ze skladatelského řemesla, hlavně osvojit si poctivou symfonickou instrumentaci. Já jsem v tomto směru dostal krásnou příležitost už v roce 2002 a opět u toho byl Vladimír Válek, z jehož popudu vznikly tři symfonické suity pro silvestrovský koncert České filharmonie — Písň Jaroslava Ježka, Písň z českých předválečných a válečných filmů a Písň z českých muzikálových filmů. Sám jsem tyto své úpravy později mnohokrát dirigoval téměř se všemi českými orchestry — téměř vždy od klavíru, což mě ohromně baví.

Jako dirigent, aranžér, klavírista a důležitý protagonista jste se nedávno objevil v sérii představení Dagmar Peckové Wanted s písněmi Kurta Weilla. Výraznou postavou jste i v programu 3FREE MEN Show aneb Symfonické harašení,

kde spolu s Ondřejem Brouskem, Ondřejem Gregorem Brzobohatým a Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu seznamujete diváky velmi neváznou formou s klasickou hudbou.

V obou těchto projektech jsem mohl naplno rozvinout ten širší záběr, o kterém jsme mluvili na začátku, a nutno říct, že bez mých fantastických kolegů a přátel by to nešlo. Dáša Pecková, Epoque Quartet a Orchestra, při 3FREE MEN Show oba multitalentovaní Ondřejové a skvělý SOČR. Víte, to je velmi citlivá záležitost, stát s někým na jednom pódiu. Jste tam za sebe, ale i za toho druhého. Navzájem se musíte respektovat, a pokud mezi vámi není ta pověstná jiskra, publikum to okamžitě pozná. To se týká i vztahu mezi dirigentem a orchestrem. Miluji spolupráci s lidmi, se kterými si nemusíme nic dlouze vysvětlovat a ta pozitivní vzájemná

Jan Kužera a Arturo Sandoval (sólo na trubku), Festival Smetanova Litomyšl

energie tam je. To ale paradoxně nepřijde samo od sebe, je za tím mnoho práce, osobní i kolektivní.

Vaším nejdůležitějším letošním skladatelským počinem je původní balet *Tři mušketýři*, napsaný pro Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě. Jak na genezi vzniku tohoto díla vzpomínáte?

S choreografem Paulem Chalmerem jsme se dohodli, že novou baletní hudbu pojmu v pozdně renesančním či raně barokním duchu. Jen u toho ovšem nezůstalo, psát dvouhodinový balet pouze v barokním stylu by mě opravdu nebavilo, takže je moje partitura nakonec stylisticky mnohem pestřejší. Dostal jsem detailně vypracovaný scénář s předpokládanou délkou jednotlivých čísel a požadavky na jejich hudební charakter. Hudba je tedy vytvořena přímo pro konkrétní situace, atmosféry a dějové zvraty.

Takto podrobný scénář mi při komponování obrovsky pomohl, a díky tomu nehrozilo, že bych se v příběhu a formě hudebně utopil a hudba by nevyprávěla to, co zrovna má. Myslím, že takovou dramaturgickou pomoc zvenčí by někdy potřebovali mnozí hudební skladatelé při tvorbě svých kompozic, sebe z toho nevyjímaje. Pokud skladba nemá dobrou formu a tah na branku, i sebelepší hudební nápad může zbytečně rozbřednout a nebýt tak působivý, jak by si zasloužil. Velcí skladatelé toto umění přirozeně ovládali. Chtěl jsem tedy vytvořit hudbu, která diváka vtáhne do děje, v pravý čas dokáže vyvolat správné emoce, bude ve vypjatých scénách dostatečně dramatická a nosná, plně ukáže barevné možnosti symfonického orchestru, bude sdělná a melodicky výrazná.

Můžeme se těšit na nějaký váš další scénický projekt?

Ano a bude to kupodivu opět balet — umělecká forma, které po technické stránce absolutně nerozumím, ale neskutečně ji obdivuji a před tvrdou prací tanečníků hluboce smekám. Činí mi radost tomuto oboru svou hudbou sloužit.

Vraťme se ale opět k vaší dirigentské činnosti. Zanedlouho vstupujete do třetí sezony coby šéfdirigent Karlovarského symfonického orchestru. Jaké cíle jste si ve spojitosti s ním předsevzal?

Především je to příležitost něco dlouhodoběji budovat, dramaturgicky, personálně, lidsky. Je to běh na dlouhou trať, vždy je co zlepšovat a co se daří uskutečňovat lépe či hůře, lze asi hodnotit až s určitým časovým odstupem. Každopádně jsem v KSO našel partu výtečných muzikantů s chutí do práce a to je pro mě obrovská výzva a závazek. Postupně dochází k přirozené

generační obměně, na konkurzy přicházejí skvělí mladí umělci. Tvořím i dramaturgii, a jelikož si povídáme pro časopis OSA, musím se pochlubit, že se nám podařilo během uplynulých dvou sezon uvést mnoho děl českých soudobých autorů, častokrát v premiéře. To byla jedna z mých priorit při nástupu na post šéfdirigenta. Provedli jsme například díla Otomara Kvěcha, Bohuslava Řehoře, Lukáše Sommera, Luboše Fišera, Martina Kumžáka, Ondřeje Brouska, Milana Svobody, Jaromíra Hniličky, Luboše Sluky a podobně, že vždy se skvělým diváckým ohlasem. Nevyhýbáme se ani multizánrovým koncertům, první živé provedení kultovní skladby Město Er s Michalem Prokopem a jeho Framus Five mělo v Amfiteátru Loket nádhernou atmosféru. V tomto trendu chci pokračovat, byť je v tomto ohledu příští koncertní sezona KSO trochu konzervativnější. Nyní jsme spustili iniciativu k vybudování nového koncertního sálu, KSO totiž už několik desetiletí přežívá v provizoriích a pořádný stánek hudby by si zasloužil, stejně tak karlovarská kulturní veřejnost.

Jako dirigent jste hostoval u celé řady orchestrů. Jsou nějaká symfonická či operní díla, jejichž dirigování stále zůstává vaším snem?

Stojím před symfonickým orchestrem téměř denně a vždycky je to stejná

JAN KUČERA

Dirigent, skladatel a klavírista Jan Kučera patří mezi nejvšestrannější české umělce. Na Pražské konzervatoři absolvoval u Bohuslava Řehoře skladatelský obor a u Miriam Němcové a Miroslava Košlera obor dirigentský, v němž jej následně na HAMU vedl Vladimír Válek. V rámci svého absolventského dirigentského koncertu na Pražské konzervatoři debutoval se Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu a provedl v premiéře své tři symfonické básně na motivy českých spisovatelů (Kundera, Hrabal, Kolář). Jako dirigent pravidelně spolupracuje s předními českými orchestry, s nimiž kromě klasického repertoáru provedl nebo natočil více než sto symfonických skladeb soudobých autorů, často v premiéře. V letech 2002–2010 byl jeho hlavním působištěm Symfonický orchestr Českého rozhlasu. Pro svou hudební všestrannost a pohotovost je často vyhledáván i k produkci crossoverových koncertů. Spolupracuje rovněž se Symfonickým orchestrem hl. m. Prahy FOK, s nímž provedl například Smetanovu *Mou vlast*, Janáčkovu *Glagolskou mši* či Beethovenovu *Symfonii č. 9* s „*Ódou na radost*“. Působí i na operní scéně. Na Nové scéně Národního divadla v Praze nastudoval dvě krátké opery Dmitrije Šostakoviče — *Orango / Antiformalistický jarmark* — a ve světové premiéře svoji komickou operu *Rudá Marie*, podle rozhlasového seriálu Tužhořovi autorů Oldřicha Kaisera a Jiřího Lábusa. V lednu 2016 nastudoval v Národním divadle operu *La Cenerentola (Popelka)* Gioacchina Rossiniho. Komponuje hudbu symfonickou, komorní, vokálně-instrumentální, scénickou a nevyhýbá se ani jazzu. Jan Kučera je od sezony 2015/2016 angažován jako šéfdirigent Karlovarského symfonického orchestru.

Zpracoval Robert Rytina

zodpovědnost, jako bych tam stál poprvé. Mým snem a cílem je provozovat hudbu s lidmi, kteří ji milují stejně jako já, bavit se tím a užívat si toho geniálního odkazu, který nám zde Beethoven, Dvořák a mnoho dalších zanechali. A pokusit se ten poklad bez škrábanců tlumočit publiku. Na prvním místě je vždy autor, na to žádný dirigent nesmí nikdy zapomenout. Často diriguji svoji hudbu, tam můžu něco zásadního měnit ještě během zkoušky. U jiných skladatelů si to nesmím dovolit a musím respektovat zápis. Proto všem skladatelům doporučuji přesnou a pečlivou interpunkci, není osmina jako osmina a existuje asi dvacet způsobů, jak ji například na housle zahrát. Dirigování vlastní hudby je opravdu jedním z nejhezčích pocitů, které znám — po těch týdnech a měsících asociální skladatelské práce ta moje hudba konečně zazní. Zázrak! A když se pak dokonce někomu líbí, je to ohromná satisfakce, protože na začátku je vždycky prázdný notový papír.

Z předešlého výřtu vašich aktivit by se mohlo zdát, že těžko naleznete čas na jiné zájmy a záliby než na ty, které mají nějakou spojitost s hudbou...

Máte pravdu, hudbou žiji opravdu intenzivně a maximálně občas zkouším pro zábavu malovat. Ani hudbu ovšem nelze vnímat jen pro hudbu samu, to by bylo strašně málo. Je totiž, dle mého, hlavně nádherným prostředkem k vyjádření věcí, na které slova nestačí. Noty jsou pouze návod, stejně jako geniální Shakespearův text. Pokud jej odřiká robot, genialita je ta tam. Hudba, text, obrazy mají vzbuzovat emoce, vášně a nechat nás nahlédnout do jiných světů. Nietzsche říká: „Co vlastně požaduji po hudbě: Aby byla jasná a hluboká jako říjnové odpoledne; aby byla osobitá, bujná, něžná; aby byla malou sladkou ženou, ničemnou a půvabnou.“ No a teď se v tom vyznejte.

Děkuji vám za rozhovor! ☺